# DEN DANSKE ØKONOMISKE SITUATION[1])

De foreliggende oplysninger om beskæftigelsen i industrien, omfanget af det igangværende byggeri, arbejdsløsheden m. m. viser, at den økonomiske aktivitet i de første måneder af 1961 holdt sig på 1960-niveauet, måske endda forstærkedes lidt. Allerede ved udgangen af februar var ledigheden blandt de arbejdsløshedsforsikrede faldet til kun 5 % mod over 10 % på samme tidspunkt i fjor. Forskellen beror i hvert fald for den overvejende dels vedkommende på, at vejrforholdene i år har været usædvanligt gunstige for beskæftigelsen, men herudover synes der også at være sket en vis reduktion af ledighedsniveauet. Inden for industrien lå antallet af ansatte arbejdere i månederne januar og februar ca. 1 % højere end på samme tid i 1960.

I april er der med de omfattende *strejker i jern- og metalindustrien* og i *transportfagene,* der ved månedens udgang havde varet i næsten 3 uger (transportstrejken begyndte den 11. april og strejken i jern- og metalindustrien den 12. april), opstået en ny situation. Antallet af strejkende anslås til ca. 135.000, fordelt med knap 100,000 på jern- og metalindustrien og med 35–40.000 på transportfagene. Det vil sige, at der for hver fulde arbejdsuge går ca. 6 mill. arbejdstimer tabt i selve de strejkeramte virksomheder, hvortil kommer virkningerne på beskæftigelsen på arbejdspladser, der indirekte er berørt af strejkerne. Til sammenligning kan anføres, at det samlede antal arbejdstimer pr. måned for hele industrien i årets første kvartal androg ca. 50 millioner. Da der ved arbejdsnedlæggelsen i jern- og metalindustrien direkte går ca. 4,5 mill. arbejdstimer tabt pr. uge, vil de tre ugers strejke i april altså bevirke en meget væsentlig nedgang i den samlede industriproduktion i denne måned.

Medens arbejderne i jern- og metalindustrien og i transportfagene forkastede forligsmandens mæglingsforslag, blev dette vedtaget af såvel arbejdere som arbejdsgivere i de øvrige 5 afstemningsgrupper, der omfattedes af mæglingsforslaget, nemlig tekstil- og beklædningsindustrien, nærings- og nydelsesmiddelindustrien, de grafiske fag inklusive papirvare- og papæskeindustrien, den ovrige industri og bygge- og anlægsfagene. For disse grupper er mæglingsforslaget derefter trådt i kraft med virkning fra første lønningsuge efter den 21. marts. Samtidig afløste hovedaftalen af 18.

[1]) Se også tabelbilaget bag i hæftet.

november 1960 septemberforliget inden for disse områder. For samtlige 7 områder er *lønforhøjelserne i mæglingsforslaget* anslået til 217 mill. kr Hertil må lægges de lønforbedringer, som vil blive gennemført for handels- og kontorfaget og inden for landbrugsområdet. Da man desuden må regne med, at de arbejdere, som beskæftiges af uorganiserede arbejdsgivere, vil opnå tilsvarende forbedringer, og da statens og kommunernes tjenestemænd senest fra 1. oktober vil få et overenskomsttillæg, vil der alene gennem lønforhøjelser i 1961 opstå en betydelig indkomststigning. Hermed er der opstået øget risiko for, at den indre efterspørgsel bliver så stærk, at den ikke kan finde plads inden for rammen af den endnu mulige produktionsforøgelse, og at valutareserven vil blive angrebet.

Måske det mest bemærkelsesværdige træk ved den økonomiske udvikling i de første måneder af 1961 er den fortsatte betydelige fremgang i *industrieksporten*. Medregnes kød- og mælkekonserves, androg udførselsværdien i de 3 måneder januar–marts tilsammen 1254 mill. kr., 122 mill. kr. eller næsten 11 % mere end i samme tidsrum i fjor.

Stigningen i industrieksporten opvejes imidlertid på det nærmeste af et fald i *landbrugseksporten*, der møder betydelige vanskeligheder. Således er eksporten af *okse- og kalvekød* næsten halveret, især på grund af lukning af det vigtige italienske marked. Okse- og kalvekød hører i Italien til de liberaliserede landbrugsvarer, men i henhold til det gældende mindsteprissystem blev der i december 1960 udstedt midlertidigt forbud mod import af okse- og kalvekød, og dette fulgtes i februar af et importstop for levende kreaturer. Dette omfatter ganske vist ikke kalve, men der kan ikke i 1961 påregnes en kødeksport til Italien af samme størrelse (250 mill. kr.) som i 1960. Skønt eksporten af levende hornkvæg i januar kvartal viser nogen fremgang i sammenligning med 1960, er den samlede eksportværdi for levende kreaturer og okse- og kalvekød dog gået ned fra 216 til 172 mill. kr.

Medens produktionen af okse- og kalvekød i de første to måneder af 1961 har ligget 17 % lavere end i 1960, har produktionen af *svinekød og flæsk* været uforandret, men eksporten er gået noget tilbage. Til gengæld viser konserveseksporten ny fremgang efter stagnation i 1960. Landsnoteringen for 1. kl. slagterisvin, der i november 1960 var steget til 4,80 kr. pr. kg, er siden gået stærkt tilbage, men lå dog i gennemsnit for januar kvartal højere end i samme tidsrum i fjor, og da bygpriserne efter fremkomsten af den nye høst er faldet ret betydeligt, har forholdet mellem flæskepris og bygpris udviklet sig på en måde, der har virket tilskyndende til en yderligere udvidelse af svinebesætningerne. Ved tællingen den 8. april udgjorde den samlede svinebestand godt 6,6 mill. stk., ca. 465.000 flere end i april i fjor, og antallet af søer var vokset med 89.000 til 742.000. Flæskeproduktionen vil derfor i 1961 komme til at ligge noget højere end i 1960. Da der også er udsigt til en stigning i den engelske svineproduktion, vil prisudviklingen blive stærkt afhængig af, hvorvidt de

senere års tendens til en stigning i det engelske baconforbrug vil fortsætte. Virkningerne af en tendens til prisfald vil i øvrigt for den danske baconeksports vedkommende blive modvirket af, at den resterende del af den engelske told på dansk bacon (5 % af værdien) bortfalder pr. 1. juli i år.

*Ægproduktionen* har i de første 3 måneder af 1961 ligget noget lavere end i 1960, og eksportmængden er faldet med ca. en fjerdedel, men da der er opnået højere priser end i fjor, har nedgangen i eksportværdien været noget svagere. Vesttyskland har ligesom i 1960 aftaget ca. 75 % af den samlede danske ægeksport, men den tyske ægproduktion har været stigende, og de danske æg er – ligesom for øvrigt slagtekvæg – genstand for en vis toldmæssig forskelsbehandling til gunst for fællesmarkedslandene.

Hvad *mejeriprodukterne* angår, har såvel produktionen som eksporten af smør og ost ligget noget lavere end i 1960. Prisnoteringen (afregningstallet), der ved årets begyndelse var 5,50 kr. pr. kg mod 7 kr. på samme tid i 1960, var ved udgangen af januar kvartal faldet til 5 kr. mod 6 kr. i fjor. Fra 13. januar er der imidlertid af mejeribruget gennemført en forhøjelse af hjemmemarkedspriserne for mejeriprodukter svarende til en smørpris af 7 kr. pr. kg (ifølge loven af 10. juni 1959 var mindsteprisen ved salg til hjemmemarkedet 6 kr. pr. kg ab mejeri), og som følge heraf har afregningen til producenterne kunnet forhøjes med 50–60 øre pr. kg ud over afregningstallet. Med den nye hjemmemarkedsordning anslås salget af mælk, smør og ost til indenlandsk forbrug at ville indbringe 70–100 mill. kr. mere end i det foregående år. Ligesom i fjor er ca. halvdelen af den noget mindre osteeksport afsat til Vesttyskland, men der må forudses voksende vanskeligheder for Tysklandseksporten på grund af den toldmæssigt gunstigere behandling af den hollandske osteeksport.

Det kan i denne forbindelse måske være af interesse at resumere stillingen med hensyn til *den toldmæssige forskelsbehandling af landbrugsvarer i fællesmarkedet*. For de ikke-liberaliserede landbrugsvarer er der sket en fremskyndelse af toldafviklingen på 5 % i forhold til Romtraktaten, således at tolden mellem de seks indbyrdes på disse varer fra 1. januar 1961 udgør 75 % af basistolden (tolden pr. 1. januar 1957). For liberaliserede varer er der derimod ikke sket nogen fremskyndelse i forhold til Romtraktaten, og toldafviklingen udgør her fra 1. januar 1971 20 % (= diskriminationen over for ikke-medlemslande). De liberaliserede varer af betydning for Danmark er i Vesttyskland æg, ost og fjerkræ, i Italien, som nævnt, okse- og kalvekød.

Med hensyn til fællestariffens etablering for landbrugsvarer er der ikke tale om nogen fremskyndelse i forhold til Romtraktatens »køreplan«. Det første skridt hertil skal tages ved udgangen af 1961. Der foreligger planer om at regulere handelen med landbrugsvarer både mellem de seks indbyrdes og i forhold til tredielande ved hjælp af variable importafgifter, og det er tanken, at fællesmarkedets organer i løbet af indeværende år skal

*Udenrigshandel (generalhandel).*

(Månedsgennemsnit i mill. kr.)

| | Import | Eksport | Heraf: Landbrugs-produkter | Heraf: Industri-produkter[1]) | Import-overskud |
|---|---|---|---|---|---|
| 1958 | 783 | 730 | 349 | 343 | 53 |
| 1959 | 918 | 792 | 379 | 371 | 126 |
| 1960 | 1033 | 842 | 381 | 413 | 191 |
| 1. kvt. 1960 | 1076 | 812 | 386 | 377 | 264 |
| 2. - - | 999 | 830 | 372 | 414 | 169 |
| 3. - - | 949 | 805 | 367 | 395 | 144 |
| 4. - - | 1109 | 920 | 398 | 466 | 189 |
| 1. - 1961 | 1069 | 833 | 357 | 418 | 236 |

[1]) Incl. kød- og mælkekonserves.

overveje den endelige udformning af et sådant afgiftssystem, idet man begynder med svinekød, æg og fjerkræ.

Selv om landbrugseksporten er gået tilbage, er landbrugets nettovalutaindtjening dog opretholdt, idet importen af korn, foderstoffer og gødningsstoffer er formindsket med et lignende beløb som eksporten af landbrugsvarer. Da den samlede import i januar kvartal har været lidt mindre og eksporten lidt større end i fjor, reduceredes *importoverskuddet* med godt 80 mill. kr. til ca. 710 mill. kr. De »usynlige« indtægter på vare- og tjenestebalancen over for udlandet har langt fra kunnet dække underskuddet på handelsbalancen, men bankernes samlede valutatilgodehavender forøgedes dog i jan.–febr. med 55 mill. kr. I marts og april er valutastillingen imidlertid forringet med henholdsvis 11 og 59 mill. kr., hvorefter den samlede valutabeholdning udgjorde 1387 mill. kr.

For hele året 1960 anslås underskuddet på vare- og tjenestebalancen til 650 mill. kr. Heraf dækkedes 129 mill. kr. ved bankernes nettosalg af udenlandsk valuta, og statens og kommunernes status over for udlandet forringedes samtidig med 33 mill. kr. Desuden modtoges fra Tyskland som erstatning til koncentrationslejrfanger 18 mill. kr. Disse tre poster udgør tilsammen 180 mill. kr., og forskellen mellem de 650 mill. kr. og dette beløb er udtryk for andre kapitalbevægelser end de nævnte samt eventuelle mangler ved opgørelsen af vare- og tjenestebalancen.

Underskuddet på vare- og tjenestebalancen og nedgangen i valutabeholdningen bør sammenholdes med, at der synes at være sket en ret betydelig lagerforøgelse i 1960. Statistisk Departements opgørelse af lagerbeholdningerne af råstoffer og halvfabrikata (eksklusive sukker) viser en stigning fra 1776 mill. kr. ved udgangen af 1959 til 1973 mill. kr. ved udgangen af 1960, altså en forøgelse med 11 %. I 1959 forøgedes beholdningerne kun med 2 % (1955-priser).

Siden sidste oversigt er der fremkommet statistiske oplysninger om

*Byggevirksomheden (nybyggeriet) i 1960.*

| | Beboelsesejendomme | | Erhvervs-ejendomme | Ikke-erhvervs-ejendomme | Tilsammen |
|---|---|---|---|---|---|
| | 1000 m² | Antal lejligheder | 1000 m² | 1000 m² | 1000 m² |
| Under opførelse 1/1 60 | 2447 | 29341 | 1198 | 750 | 4395 |
| Påbegyndt 1960 | 2676 | 29956 | 2209 | 454 | 5339 |
| Fuldført 1960 | 2464 | 28043 | 1867 | 506 | 4837 |
| Under opførelse 1/1 61 | 2659 | 31254 | 1540 | 698 | 4897 |

*byggevirksomheden* (nybyggeriet) i hele landet i 1960. Sammenfattende kan det siges, at byggevirksomheden i 1960 havde et overordentligt stort omfang. Ved årets begyndelse omfattede det igangværende byggeri et samlet etageareal på 4,4 mill. m² og lå dermed på et højere niveau end nogensinde tidligere, og i løbet af 1960 blev der fuldført 4,8 mill. m² mod 4,2 mill. m² i 1959 og påbegyndt 5,3 mill. m² mod 5,1 mill. m². Herefter var ved udgangen af 1960 under opførelse et samlet etageareal på 4,9 mill. m², 11 % mere end et år tidligere.

Hvad angår boligproduktionen var antallet af lejligheder under opførelse ultimo 1959 ca. 29.300. Der blev i 1960 fuldført ca. 28.000 lejligheder, knap 2000 flere end i 1959, og påbegyndt 30.000 (1959: 33.500), således at der ved begyndelsen af 1961 under opførelse var 31.300 lejligheder. I de områder, hvor boligbyggeriet er reguleret gennem igangsættelsesstoppet af 27. februar 1960, der endnu er i kraft for hovedstadsområdet samt i Aalborg og Århus med forstæder, er antallet af påbegyndte lejligheder gået ned med godt 7000 i sammenligning med 1959, medens der i de uregulerede områder har været en stigning på knap 4000.

Både i de regulerede og de uregulerede områder er igangsættelserne af støttet byggeri faldet stærkt i sammenligning med 1959. I hele landet blev der påbegyndt 10.300 lejligheder i det støttede byggeri mod 17.700 i 1959, men for det ustøttede byggeri var de tilsvarende tal 19.700 og 15.800. Bl. a. ud fra ønsket om at give det støttede (sociale) byggeri gunstigere vilkår fremsatte boligministeren den 14. marts et forslag om *ændringer i lov om boligbyggeri* af 27. december 1958, hvorefter der i hvert finansår kan ydes statsgaranti for lån til 10.000 lejligheder i socialt byggeri og 8000 lejligheder i privat udlejningsbyggeri og til 2000 parcel- og rækkehuse for mindrebemidlede. Til dette byggeri kan der endvidere ydes driftstilskud (m²-tilskud), og der skal også kunne ydes driftstilskud til sociale boligforetagender, der finansierer byggeri ved egne midler. Driftstilskuddet fastsættes til 8,50 kr. pr. m² pr. år både for privat og socialt byggeri, medens det for det private støttede byggeri hidtil kun har været 4,50 kr. Med hensyn til driftstilskuddet er der i øvrigt foreslået den ændring, at det fremtidig kun skal ydes til mindrebemidlede.

13. 5. 1961.
*C. L.*